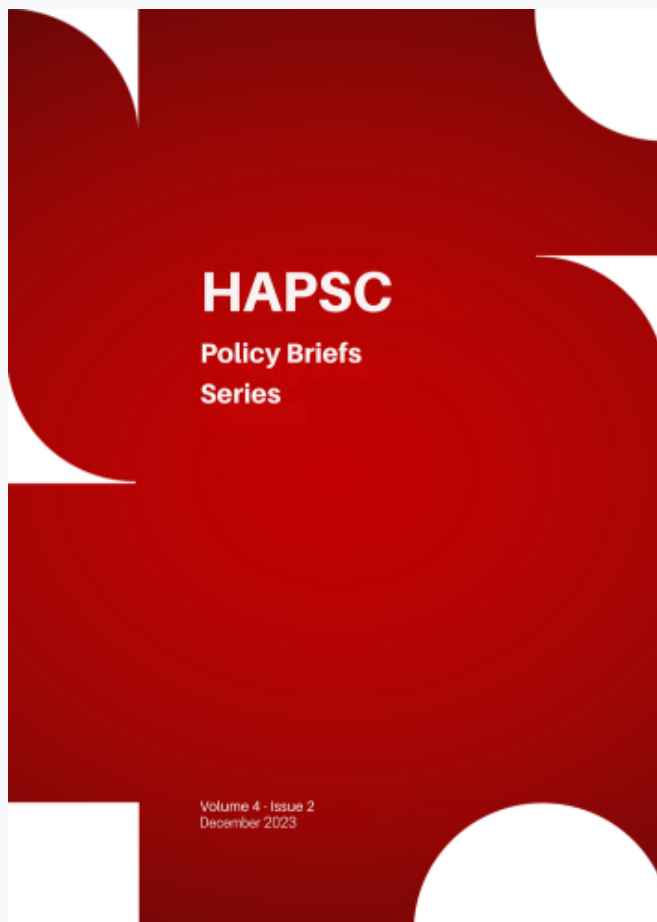

HAPSc Policy Briefs Series

Vol 4, No 2 (2023)

HAPSc Policy Briefs Series

Financial Expenditure for the Public Higher Education in Greece and Cyprus during 2015-2019

Georgios Maris, Stamatia Maloina

doi: [10.12681/hapscpbs.36694](https://doi.org/10.12681/hapscpbs.36694)

Copyright © 2023, Georgios Maris, Stamatia Maloina

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

To cite this article:

Maris, G., & Maloina, S. (2023). Financial Expenditure for the Public Higher Education in Greece and Cyprus during 2015-2019. *HAPSc Policy Briefs Series*, 4(2), 154–162. <https://doi.org/10.12681/hapscpbs.36694>

Financial Expenditure for the Public Higher Education in Greece and Cyprus during 2015-2019¹

Georgios Maris² & Stamatia Maloina³

Abstract

The economic crisis that affected Greece and Cyprus is a period that deserves to be studied and analyzed in various areas of governance. An important period of time namely from the year 2015 to 2019 where the most important events took place. These events affected public higher education in both countries. The purpose of this particular study is to document and compare central bank spending, for both countries, and draw conclusions. The study presents original findings because if we look at earlier researches there are no reports on this specific topic. It helps us get a picture of the whole situation in public higher education. Thus, researchers who study elements of this can enrich their knowledge and future research.

Keywords: Expenditure, Higher Education, Central Government, Greece, Cyprus

Οικονομικές Δαπάνες για την Δημόσια Τριτοβάθμια Εκπαίδευση στην Ελλάδα και στην Κύπρο την Τετραετία 2015-2019

Γεώργιος Μαρής και Σταματία Μαλωίνα

Περίληψη

Η οικονομική κρίση που επηρέασε την Ελλάδα και την Κύπρο είναι μια περίοδος που αξίζει να μελετηθεί και να αναλυθεί σε διάφορους τομείς διακυβέρνησης. Μια χρονικά σημαντική περίοδος και συγκεκριμένα από το έτος 2015 έως το 2019 όπου πραγματοποιήθηκαν τα σημαντικότερα γεγονότα. Αυτά τα γεγονότα επηρέασαν την δημόσια τριτοβάθμια εκπαίδευση και στις δύο χώρες. Σκοπός της συγκεκριμένης μελέτης είναι να καταγράψει και να συγκρίνει τις δαπάνες των κεντρικών τραπεζών, και για τις δύο χώρες, και να εξάγει συμπεράσματα. Η μελέτη παρουσιάζει πρωτότυπα ευρήματα διότι αν ανατρέξουμε σε παλιότερες έρευνες δεν υπάρχουν αναφορές για το συγκεκριμένο θέμα. Μας βοηθάει να αποκτήσουμε εικόνα για το σύνολο της κατάστασης στην δημόσια τριτοβάθμια εκπαίδευση. Έτσι, οι ερευνητές που μελετάνε στοιχεία αυτής μπορούν να εμπλουτίσουν τις γνώσεις τους και τις μελλοντικές έρευνες τους.

Λέξεις-κλειδιά: Δαπάνες, Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, Κεντρική Κυβέρνηση, Ελλάδα, Κύπρος

Εισαγωγή

Η τριτοβάθμια εκπαίδευση ανήκει σε έναν από τους πιο κρίσιμους τομείς της δημόσιας διοίκησης

¹ To cite this paper in APA style: Maris, G., & Maloina, S. (2023). Financial Expenditure for the Public Higher Education in Greece and Cyprus during 2015-2019. *HAPSc Policy Briefs Series*, 4(2), 154-162. <https://doi.org/10.12681/hapscpbs.36694>

² Associate Professor, Department of Mediterranean Studies, University of the Aegean.

³ PhD Candidate, Department of Mediterranean Studies, University of the Aegean.

στα περισσότερα αναπτυγμένα κράτη του κόσμου. Αυτό συμβαίνει γιατί η τριτοβάθμια εκπαίδευση αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για την μελλοντική εξέλιξη του κράτους αλλά και στον κατάλληλο προσανατολισμό των μελλοντικών επιστημόνων. Παρουσιάζεται ιδιαίτερο ενδιαφέρον η μελέτη και ανάλυση των οικονομικών στοιχείων που προσδιορίζονται για την τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Αντικείμενο της συγκεκριμένης έρευνας είναι να αναλύσει ποσοτικά τις δημόσιες δαπάνες της κεντρικής κυβέρνησης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Γίνεται αναφορά και σύγκριση σε δύο κράτη, την Ελλάδα και την Κύπρο. Η σύγκριση μεταξύ αυτών των κρατών έγινε σκόπιμα διότι είναι δύο ανεπτυγμένα κράτη που ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση, έχουν κοινή γλώσσα, σχεδόν ίδια κουλτούρα και σχεδόν ίδιο σύστημα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε για την συλλογή των δεδομένων είναι η ποσοτική ανάλυση αριθμητικών δεδομένων όπου συγκεντρώθηκαν από τις επίσημες σελίδες ερευνών του εκάστοτε κράτους. Η χρονική διάρκεια που μελετήθηκε στην έρευνα μας ήταν από το 2015 έως το 2019, δηλαδή στο σύνολο τέσσερα χρόνια. Η επιλογή των χρονολογιών αυτών δεν έγινε καθόλου τυχαία διότι τα χρόνια αυτά ήταν τα πιο κρίσιμα χρόνια, και για τις δύο χώρες, σε θέματα διοίκησης, οικονομικής κρίσης και αστάθειας.

Η δομή της παρακάτω έρευνας έχει ως εξής: αναφορά στους παράγοντες που διαμόρφωσαν την οικονομία της Ελλάδας και της Κύπρου για το χρονικό διάστημα από το 2015 έως το 2019, αναφορά και ανάλυση των δημόσιων οικονομικών στοιχείων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα και στην Κύπρο, ακολουθούν τα συμπεράσματα της έρευνας αλλά και οι βιβλιογραφικές αναφορές.

Παράγοντες που διαμόρφωσαν την οικονομία της Ελλάδας και της Κύπρου

Η Ελλάδα διένυσε μια δύσκολη περίοδο περίπου για μια δεκαετία. Οι δυσκολίες που αντιμετώπισε ήταν κυρίως οικονομικές αλλά όχι μόνο. Στην περίπτωση της Ελλάδας οι ρυθμοί ανάπτυξης και οι καθαροί οικονομικοί δείκτες που παρουσιάστηκαν ήταν παραπλανητικοί για την οικονομική απόδοση της χώρας. Οι οικονομικοί παράγοντες συνέλαβαν στην κρίση αλλά δεν ήταν οι μόνες αιτίες ανάπτυξης αυτής. Οι βασικές αιτίες ανάπτυξης της κρίσης στην Ελλάδα βρίσκονται στον τρόπο διακυβέρνησης αλλά και στο θεσμικό και πολιτικό μοντέλο ανάπτυξης (Σκλιάς & Μαρής, 2013).

Πρέπει να ειπωθεί ότι η οικονομική κρίση στην Ελλάδα έχει μοναδικά χαρακτηριστικά και για τον λόγο αυτό η εύρεση μιας αποτελεσματικής λύσης από τους αρμόδιους ήταν πολύ δύσκολη. Δυστυχώς τα τελευταία χρόνια της κρίσης, από το 2015 και έπειτα, υπήρχαν και αρκετοί εξωτερικοί παράγοντες που δυσχέραιναν την κατάσταση. Παράγοντες όπως οι μεταναστευτικές ροές στην Ελλάδα και η πανδημία του COVID-19 (Maris, Sklias & Maravegias, 2021).

Την περίοδο 2015-2019 κυβερνών κόμμα στην Ελλάδα ήταν ο ΣΥΡΙΖΑ. Η πολιτική που έπρεπε να ακολουθηθεί ήταν συγκεκριμένη διότι η χώρα είχε ενταχθεί σε αυστηρά μνημόνια για να μπορέσει να γλυτώσει την χρεωκοπία. Εξαιτίας λοιπόν του τρίτου μνημονίου επιβλήθηκαν μια σειρά από οικονομικά μέτρα. Μερικά από τα μέτρα που επιβλήθηκαν ήταν η συνέχιση του ΕΝΦΙΑ, αυξήσεις των συντελεστών ΦΠΑ και προσθήκη νέων φόρων. Επιπλέον εκείνη την περίοδο τα έσοδα από τα δημοσιονομικά πλεονάσματα θα χρηματοδοτούσαν ουσιαστικά τις δανειακές συμβάσεις της χώρας (Καζάκος, 2020).

Όσο αφορά την Ελλάδα, η εποχή των μνημονίων που ήταν σχεδιασμένα με πολλές αβλεψίες και συγκρουόμενους στόχους (Liargovas & Psychalis, 2019) συντάραξε την πολιτικοοικονομική ζωή στη χώρα δημιουργώντας μια σειρά από προκλήσεις (Hazakis, 2022).

Η Κύπρος αντιμετώπισε δυσκολίες με το τραπεζικό της σύστημα που επικρατεί στο νησί. Φυσικό επόμενο των δυσκολιών αυτών ήταν οι επιπτώσεις στην πολιτικό σύστημα, στην κοινωνία αλλά και σε άλλους κλάδους. Το Κυπριακό τραπεζικό σύστημα αντιμετώπισε την κρίση με μια σειρά από μέτρα. Δηλαδή, εφαρμογή αυστηρών κανόνων, έγκαιρη παρέμβαση για να σταματήσει ο επιθετικός δανεισμός ακινήτων και μια συνεχή και συνετή εποπτεία (Clerides & Stephanou, 2009).

Η βαθιά κρίση που έπληξε το νησί ξεκίνησε το 2013 όπου η Κύπρος δέχτηκε βοήθεια από το ΔΝΤ, την ΕΚΤ και το Eurogrouπύσους 10 δισεκατομμύρια ευρώ αλλά και 5,8 δισεκατομμύρια ευρώ για την σωτηρία των τραπεζών. Υπήρξε παράλληλα ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών μέσω καταθέσεων, το λεγόμενο bail-in. Ωστόσο η διάσωση των καταθετών και των δύο συστημικών τραπεζών δημιούργησαν δυσμενείς επιπτώσεις στην οικονομία της Κύπρου (Zenios, 2013).

Το έτος 2015 οι περισσότεροι κλάδοι της κυπριακής οικονομίας συρρικνώθηκαν σε μεγάλο βαθμό. Μερικοί από αυτούς τους κλάδους ήταν: ο κλάδος των κατασκευών, η δημόσια διοίκηση, οι υπηρεσίες άμυνας, οι τέχνες, η γεωργία, το λιανικό εμπόριο κ.α. Το έτος 2016 έως το έτος 2017 υπήρξε μια σταθερότητα στην κυπριακή οικονομία. Όμως το έτος 2018 υπήρξε αναβρασμός στο τραπεζικό σύστημα της Κύπρου. Οι καταθέτες απέσυραν από τις τράπεζες 1,619 δισ. ευρώ. Η τότε κυβέρνηση προσπάθησε να αντικαταστήσει τις εκροές με αποτέλεσμα να σταθεροποιηθεί η οικονομία της Κύπρου. Συνολικά η Κυπριακή οικονομία συρρικνώθηκε κατά 10% διότι μειώθηκε ο αριθμός των τραπεζών που υπήρχαν στην Κύπρο. Δηλαδή, η μια τράπεζα απορροφούσε τα «καλά» δάνεια της άλλης. Έτσι, η Ελληνική τράπεζα έγινε η δεύτερη μεγαλύτερη τράπεζα στην Κύπρο όπου το πελατολόγιο της περιλάμβανε τα μισά περίπου κυπριακά νοικοκυριά. Σε λιγότερο από 5 χρόνια κατάφερε να επανέλθει πλήρως η οικονομία της. Όλοι οι κλάδοι της οικονομίας ανέκαμψαν την περίοδο 2016-2018 (Scott et al., 2019).

Οικονομικά στοιχεία δημοσίας τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα και στην Κύπρο

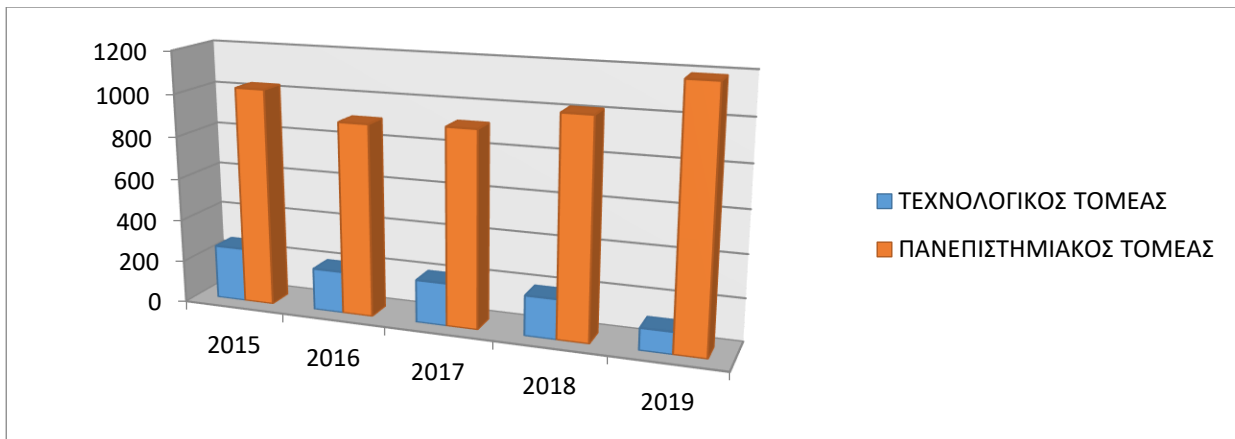
Ο Carnoy αναφέρει ότι η μελέτη του εκπαιδευτικού συστήματος είναι αδύνατον να διαχωριστεί από την ανάλυση της κυβερνητικής λειτουργίας, μιας και η εξουσία εκφράζεται σε ένα μεγάλο ποσοστό μέσα στο πολιτικό πλαίσιο (Carnoy, 1988). Η σχέση κράτους και εκπαίδευσης αναθεωρείται συνεχώς ανάλογα με τις ευρύτερες εξελίξεις (Σιάνου- Κυργίου, 2014).

Υπεύθυνες για την εκπαιδευτική πολιτική που εφαρμόζεται είναι οι κυβερνήσεις. Είναι αυτές που ορίζουν πως θα διανεμηθούν οι οικονομικοί πόροι στην εκπαίδευση με σκοπό πάντα την κάλυψη των εκπαιδευτικών δαπανών. Η κρατική παρέμβαση στον τομέα της εκπαίδευσης είναι αναγκαία και οφείλεται στην ύπαρξη των λεγόμενων εξωτερικότητων ή και στην αποτυχία της αγοράς (Καμαριανός κ.ά., 2019).

Όπως αναφέραμε και παραπάνω η Ελλάδα αντιμετώπισε σοβαρές οικονομικές προκλήσεις κατά την διάρκεια μιας δεκαετίας. Επακόλουθο όλων αυτών των δυσμενείων ήταν να επηρεαστούν βασικοί θεσμοί του κράτους, όπως η εκπαίδευση. Η κρίση σίγουρα έχει επηρεάσει και την τριτοβάθμια εκπαίδευση με διάφορους τρόπους. Οι δύσκολες οικονομικές συνθήκες που βίωσε η Ελλάδα και οι περικοπές δημοσίων δαπανών ήταν πλήρως κατανοητές τόσο από διδάσκοντες τόσο και από τους φοιτητές (Koulouris, Moniarou-Papaconstantinou & Manessi, 2014).

Η Κύπρος παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον γιατί φαίνεται να έχει την δεύτερη υψηλότερη εκπαιδευτική δαπάνη σε ποσοστό ΑΕΠ στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η εκπαίδευση στην Κύπρο παρέχεται δωρεάν από το κράτος (Andreou, 2012).

Αντλώντας δεδομένα από την Ελληνική Στατιστική Αρχή διατυπώθηκαν τα ακόλουθα αριθμητικά στοιχεία. Σχετικά με την ανώτατη εκπαίδευση μέχρι το έτος 2019 υπάρχει διαχωρισμός στον τεχνολογικό τομέα και στον πανεπιστημιακό τομέα. Οι δαπάνες της κεντρικής κυβέρνησης για την εκπαίδευση στον πανεπιστημιακό τομέα είναι τέσσερις φορές περισσότερες το έτος 2015 από ότι στον τεχνολογικό τομέα. Η κορύφωση διατυπώνεται το έτος 2018 όπου η κεντρική κυβέρνηση μειώνει τις δαπάνες στον τεχνολογικό τομέα και αυξάνει τις δαπάνες στον πανεπιστημιακό τομέα περίπου τέσσερις φορές περισσότερο (βλέπε Διάγραμμα 1).

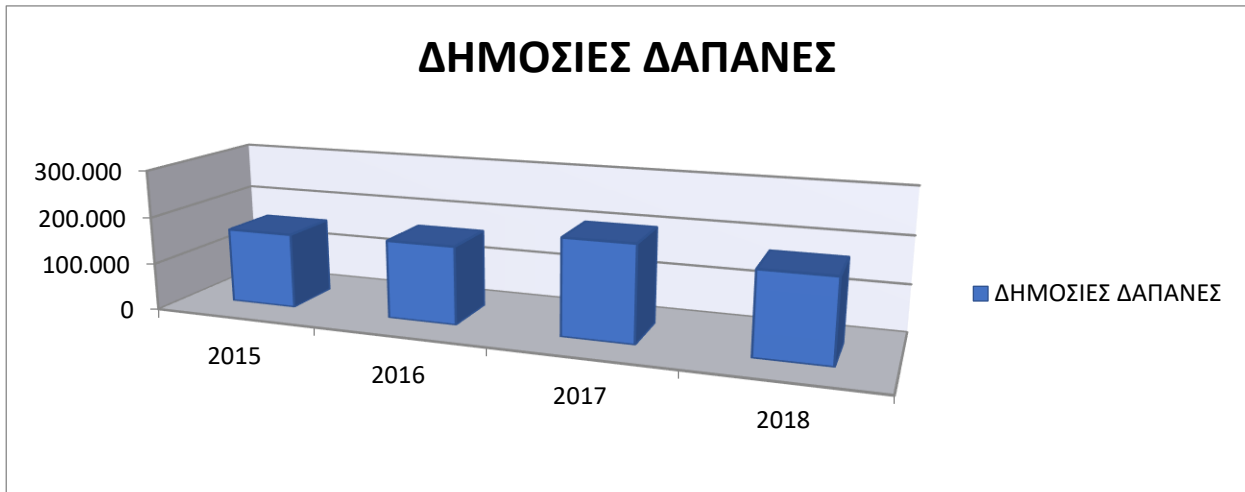
Διάγραμμα 1^ο: Απεικόνιση δαπανών κεντρικής κυβέρνησης της Ελλάδας για την τριτοβάθμια εκπαίδευση (Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ)

Είναι ξεκάθαρη και εμφανής η διαφορά στις κρατικές δαπάνες που αφορούν τον τεχνολογικό τομέα και τον πανεπιστημιακό. Το 2015 η ελληνική κυβέρνηση δαπάνησε 1.026,7 εκατ. ευρώ για την ανώτατη εκπαίδευση με κατεύθυνση τον πανεπιστημιακό τομέα ενώ την ίδια χρονιά δαπάνησε 255,6 εκατ. ευρώ για τον τεχνολογικό τομέα. Το 2016 η κεντρική κυβέρνηση μείωσε τις δαπάνες κατά 22,7% για τον τεχνολογικό τομέα και στον πανεπιστημιακό τομέα μείωσε τις δαπάνες κατά 12,1%. Το 2017 υπήρξε αύξηση των δαπανών στο σύνολο της ανώτατης εκπαίδευσης. Το έτος 2018 μειώνονται οι δαπάνες στον τεχνολογικό τομέα κατά 6,4% και αυξάνονται στον πανεπιστημιακό τομέα κατά 10,5%. Το 2019 είναι καθοριστικό για τον τεχνολογικό τομέα διότι οι κρατικές δαπάνες μειώνονται κατά μεγάλο ποσοστό και συγκεκριμένα κατά 45,4%. Η μείωση αυτή είναι αποτέλεσμα της κατάργησης των ΤΕΙ και της ενσωμάτωσης αυτών στα αντίστοιχα ΑΕΙ της χώρας.

Οι δαπάνες από τις διεθνείς πηγές διαφέρουν στον τεχνολογικό τομέα και στον πανεπιστημιακό τομέα. Όσο αφορά τον τεχνολογικό τομέα οι διεθνείς δαπάνες το 2015 ήταν 83 εκατομμύρια ευρώ ενώ το 2016 μειώθηκαν κατά 84,7%. Τον επόμενο χρόνο αυτές κυμάνθηκαν στα ίδια επίπεδα με τον προηγούμενο, δηλαδή σε 12,5 εκατ. ευρώ. Το 2018 υπήρχε αύξηση στις δαπάνες από τις διεθνείς πηγές που αφορούν τον τεχνολογικό τομέα της ανώτατης εκπαίδευσης. Η αύξηση ανέρχεται σε ποσοστό 107,2%. Έπειτα ακολούθησε μείωση των δαπανών κατά 38,6% (ΕΛΣΤΑΤ, 2021).

Για την Κύπρο αντλούμε στοιχεία που αφορούν τις δαπάνες στην τριτοβάθμια εκπαίδευση από την επίσημη σελίδα της στατικής υπηρεσίας Κύπρου. Το 2015 η Κύπρος δαπάνησε στο σύνολο, για την πανεπιστημιακή δημόσια εκπαίδευση, 159.548 εκατομμύρια ευρώ. Το 2016 η Κύπρος αύξησε τις δαπάνες της για την δημόσια εκπαίδευση κατά 5.582 εκ. ευρώ. Συγκεκριμένα, δαπάνησε 165.130 εκ. ευρώ. Έναν χρόνο αργότερα οι δαπάνες της Κύπρου για την δημόσια εκπαίδευση αυξήθηκαν αρκετά. Η αύξηση από το προηγούμενο έτος ήταν κατά 37.573 εκ. ευρώ. Συγκεκριμένα, οι δαπάνες της

Κύπρου για την δημόσια εκπαίδευση το 2017 ανέρχονται σε 202.703 εκ. ευρώ. Η πρώτη μείωση των δαπανών για την δημόσια τριτοβάθμια εκπαίδευση πραγματοποιήθηκε το 2018. Η μείωση των δαπανών ήταν 29.413 εκ. ευρώ. Συγκεκριμένα η Κύπρος δαπάνησε για το έτος 2018, 173.290 εκ. ευρώ. Οι διακυμάνσεις των δαπανών της Κύπρου για την δημόσια εκπαίδευση φαίνονται στο παρακάτω διάγραμμα (βλέπε Διάγραμμα 2) (ΣΥΣΤΑΤ, 2018):

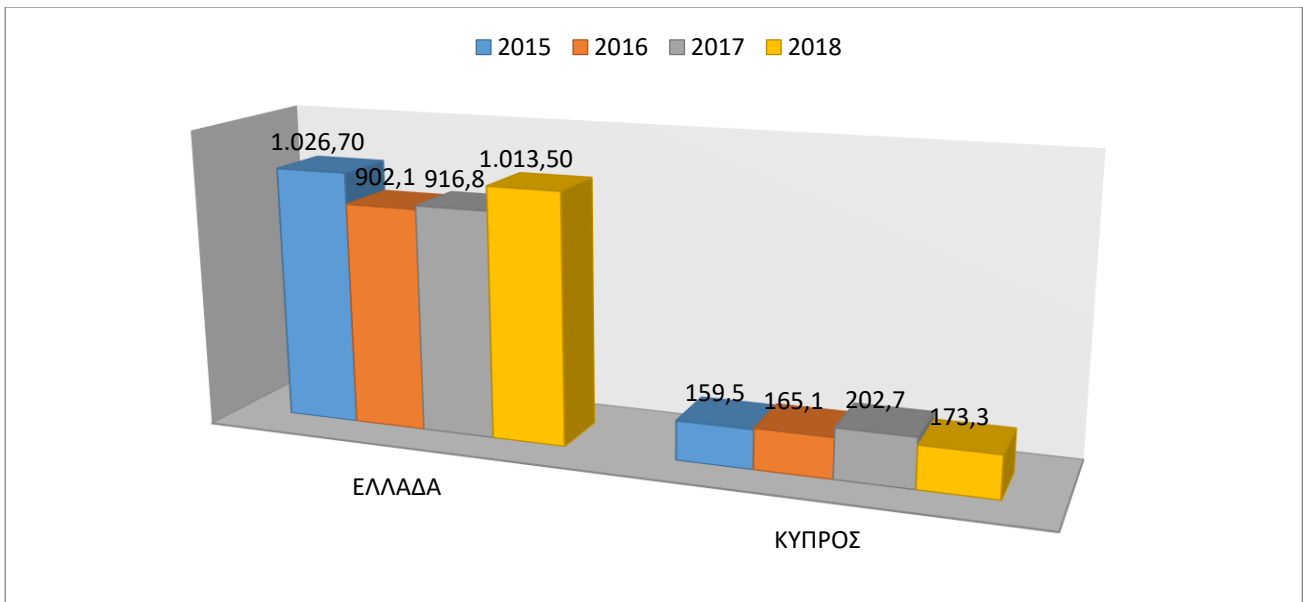

Διάγραμμα 2^ο: Απεικόνιση δημόσιων δαπανών για την τριτοβάθμια εκπαίδευση στην Κύπρο.

(Πηγή: ΣΥΣΤΑΤ)

Οι κρατικές δαπάνες που αφορούν την τριτοβάθμια εκπαίδευση στην Ελλάδα παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Αρχικά υπάρχει διαχωρισμός στην εκπαίδευση σε πανεπιστημιακή και τεχνολογική. Οι δαπάνες της κεντρικής κυβέρνησης για τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, για την περίοδο 2015-2018, είναι τέσσερις φορές μεγαλύτερες από ότι οι δαπάνες της κεντρικής κυβέρνησης για τα Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα. Οι δαπάνες της κεντρικής κυβέρνησης για τα ΤΕΙ παρατηρείται ότι μειώνονται με την πάροδο των χρόνων. Αποτέλεσμα αυτής της πολιτικής είναι η κατάργηση των ΤΕΙ και η αναβάθμιση αυτών σε ΑΕΙ.

Η Κύπρος από το 2015 έως το 2017 δαπανούσε με αύξοντα ρυθμό πολλά εκατομμύρια ευρώ για να καλύψει τις ανάγκες της δημόσιας εκπαίδευσης. Το 2017 η Κύπρος αρχίζει να αναπροσαρμόζει τα έξοδα που αφορούν την τριτοβάθμια εκπαίδευση με αποτέλεσμα να εφαρμόζει πολιτική μείωσης δαπανών. Στο παρακάτω διάγραμμα απεικονίζονται οι οικονομικές διακυμάνσεις των χωρών Ελλάδας και Κύπρου, που αφορούν την δημόσια τριτοβάθμια εκπαίδευση (βλέπε Διάγραμμα 3).

Διάγραμμα 3^ο: Απεικόνιση οικονομικών διακυμάνσεων που αφορούν την τριτοβάθμια εκπαίδευση (Πηγή: ΣΥΣΤΑΤ)

Συμπεράσματα

Η Ελλάδα και η Κύπρος είναι δύο χώρες που έχουν υποστεί τις μεγαλύτερες μεταρρυθμίσεις διαχρονικά στο σύνολο της εκπαίδευσης. Οι αλλαγές αυτές προέρχονται από το κράτος με σκοπό πάντα την κάλυψη των στόχων της εκάστοτε κυβέρνησης. Βέβαια δεν μπορούμε να παραβλέψουμε και τις οικονομικές διακυμάνσεις που επηρέασαν τις δαπάνες στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Η Ελλάδα και η Κύπρος είναι δύο χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης που υπέστησαν μεγάλο πλήγμα στην οικονομία τους την περίοδο 2015 έως το 2019 και αυτό δεν μπορούμε να το παραβλέψουμε.

Διαπιστώνουμε λοιπόν, με βάση το πόρισμα της έρευνας μας, ότι η Ελλάδα την περίοδο 2015 έως το 2019 προσπαθούσε να κάνει ένα «συμμάζεμα» στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Με τον όρο «συμμάζεμα» εννοούμε να ενοποιήσει τους φορείς της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε έναν. Δηλαδή την κατάργηση των ΤΕΙ και την ίδρυση νέων ΑΕΙ. Έτσι, την τετραετία που μελετάμε, η κεντρική κυβέρνηση διαθέτει ένα αρκετά μεγάλο ποσό και στην συντήρηση των ΤΕΙ μέχρι να επέλθει η κατάργησή τους. Συνεπώς, η Ελλάδα το 2015 δαπανά ένα σεβαστό ποσό στην τριτοβάθμια εκπαίδευση που παρόλο που είχε πολλές δυσκολίες δεν σταμάτησε την χρηματοδότηση σε μεγάλο βαθμό. Τα επόμενα δύο χρόνια οι κρατικές δαπάνες μειώθηκαν και έπειτα επήλθε η άνοδος.

Η Κύπρος παρουσίασε στο σύνολο της κρίσης προβλήματα στον τραπεζικό τομέα της και έτσι ξεπέρασε ευκολότερα τα οικονομικά προβλήματα της. Δηλαδή, παρουσίασε βελτίωση των δημοσιονομικών μεγεθών. Η οικονομική δραστηριότητα της Κύπρου ανακάμπτει και το δημόσιο

χρέος σταθεροποιείται. Έτσι συμμετέχει στις αγορές μετά από την αναβάθμιση που υπήρξε στους οίκους αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας έπειτα και από την μείωση των επιτοκίων δανεισμού στις διεθνείς χρηματοπιστωτικές αγορές. Επιπλέον, οι δαπάνες για την τριτοβάθμια εκπαίδευση δεν επηρεάστηκαν τόσο από την κρίση που υπέστη το νησί. Αρχικά τα έτη 2015 και 2016 οι κρατικές δαπάνες για την τριτοβάθμια εκπαίδευση παραμένουν σταθερές. Το έτος 2017 υπάρχει μια αρκετά μεγάλη άνοδος στις δαπάνες της κεντρικής κυβέρνησης και τέλος το 2019 επανήλθε η μείωση σε αυτές.

Συγκριτικά θα λέγαμε ότι η Ελλάδα παρότι πέρασε μεγάλες οικονομικές δυσκολίες και με όλες τις ανακατατάξεις που πραγματοποιήθηκαν στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, η κεντρική κυβέρνηση δεν μείωσε σε μεγάλο ποσοστό της δαπάνες για την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Η Κύπρος διαπιστώνουμε ότι δεν επηρεάζεται πολύ από εξωτερικούς παράγοντες και έτσι η κεντρική κυβέρνηση δαπανά, με τον ίδιο ρυθμό περίπου και με ελάχιστη απόκλιση, σχεδόν στην ίδια κλίμακα. Και οι δύο χώρες προσπάθησαν να μην έχουν μεγάλες αποκλίσεις στις δαπάνες της κεντρικής κυβέρνησης για την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Τέλος θα λέγαμε ότι και οι δύο χώρες επενδύουν στην εκπαίδευση και στην δημιουργία νέων γνώσεων και έρευνας.

Βιβλιογραφία

- Andreou, S. (2012). Analysis of household expenditure on education in Cyprus. *Cyprus Economic Policy Review*, 6(2), 17-38.
- Brown, S., Demetriou, D., & Theodossiou, P. (2018). Banking Crisis in Cyprus: Causes, Consequences and Recent Developments. *Multinational Finance Journal*, 22(1), 63-118.
- Carnoy, M. (1988). Εκπαίδευση, Οικονομία και το κράτος. *Σύγχρονη Εκπαίδευση: Τρίμηνη Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων*, 40, 8-42.
- Clerides, M., & Stephanou, C. (2009). The Financial Crisis and the Banking System in Cyprus. *Economic Policy Review*, 3(1), 27-50.
- ΕΛΣΑΤ, (2021). Έρευνα οικονομικών δημοσίων και δημόσιας εκπαίδευσης (πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια εκπαίδευση) Ετών 2017, 2018, 2019. Πειραιάς [online].
- Hazakis, K. J. (2022). Is there a way out of the crisis? Macroeconomic challenges for Greece after the Covid-19 pandemic. *European Politics and Society*, 1-15.
- Koulouris A., Moniarou-Papaconstantinou V., & Manessi, D. (2014). Austerity Measures in Greece and their Impact on Higher Education. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 147, 518-526.
- Καζακος, Π. (2020). *Το Τέλος των Ψευδαισθήσεων. Ελεγχόμενες Πτωχεύσεις, Οικονομική Κρίση και Μνημόνια. 2009-2019*. Αθήνα: Παπαζήση.
- Καμαριανός Γ., Κυρίδης, Α., Φωτόπουλος, Ν., & Χαλκιώτης, Δ. (2019). *Το δημόσιο σχολείο στην Ελλάδα. Όψεις και τάσεις μιας αναδυόμενης ιδιωτικοποίησης*, Διδακταλική Ομοσπονδία Ελλάδας & Ομοσπονδία λειτουργών μέσης εκπαίδευσης, Αθήνα.
- Liargovas, P., & Psychalis, M. (2019). Do economic adjustment programmes set conflicting objectives? The case of Greece. *Theoretical Economics Letters*, 9(8), 3065-3087.

- Maris, G., Sklias, P., & Maravegias, N. (2021): The political economy of the Greek economic crisis in 2020, *European Politics and Society*, 23(4), 447-467.
- Sklias, P., & Maris, G. (2013). The political Dimension of the Greek Financial Crisis. *Perspectives on European Politics and Society*, 14(1), 144-164.
- Σιάνου-Κύργιου, Ε. (2014). «Εκπαιδευτική Πολιτική Ι : Επαγγελματισμός των εκπαιδευτικών και διοίκησης εκπαίδευσης. Εκπαιδευτική πολιτική και εκπαιδευτικοί. Έκδοση: 1.0.
- ΣΥΣΤΑΤ (2018). Τρέχουσες/ Κεφαλαιουχικές δαπάνες στο δημόσιο ή ιδιωτικό τομέα ή στο εξωτερικό κατά επίπεδο εκπαίδευσης, 2018, [online].
- Zenios, S., (2013). The Cyprus Debt: Perfect Crisis and a Way Forward. *Cyprus Economic Policy Review*, 7(1), 3-45.